

Halil YILMAZ | Danıştay Üyesi

Bayram Ağa

Çukurova’da Haziran ayının ikinci yarısına gelinmişti. 1960’lı yılların başları. Bayram Ağa yorgun argın ekin biçmeden dönmüş, nemli, boğucu, sıcak havada evinin önündeki dut ağacının gölgesinde tahtın üzerine serdiği şilteye uzanmış dinleniyordu. Susadığını hissetti. Bu havada serinlemek için en iyi çarenin soğuk ayran içmek olduğunu aklından geçirdi. Oğlunun önceki akşam ilçeden gelirken buz fabrikasından alıp getirdiği bir kalıp buz erimemesi için samanlıktaki ot yığınlarının arasına, odun talaşına sararak gömmüşlerdi. Şimdi kullanılmazsa zaten bir müddet sonra eriyip gidecekti.

“Hatçe” dedi karısına seslenerek, “Veli’nin getirdiği buzla bir tas soğuk ayran yapsan da içsem belki biraz serinlerim.” Karısı kalaylı tası ayrılarla doldurdu, içine bir parça buz atıp soğumasını bekledikten sonra getirdi. Ayrıları bir dikişte içti Bayram Ağa, “eline sağlık Hatçe, çok susamıştım, şimdi rahatladım” dedi.

Gittikçe genişleyen aileye yetecek kadar toprağı olmadığı için yıllardır biriktirdiği paralarla kullanılmış bir biçerdöver almıştı. Ekin biçme mevsiminde Çukurova’da para karşılığı ekin biçer; Temmuz ayında da artık Çukurova’da ekin biçme sezonu bittiği için Malatya, Elazığ gibi daha yüksek rakımlı olduğundan hasadın geç yapıldığı illere ekin biçmeye giderek yıllık gelirini artırmaya çalışırdı. Bu yıl oğullarının düğününü yapmayı düşünüyordular ama bahar ayları kurak geçtiği için mahsul iyi olmamıştı. Köyün hemen yanından geçen Ceyhan Irmağının suyu da oldukça azaldığı için karpuzları da yeteri kadar sulayamamıştı. Bu nedenle ekin biçme işinden kazanılacak paraya daha çok ihtiyaç olduğunu üzülen hatırladı.

Lüzumlu iş elbiselerini, yolda yetecek kadar yiyeceği, bir miktar para ile kendisine arazide lazım olabilecek pilli el fenerini, yemek pişirmek için gerekli gaz ocağını, altına serecek bir şilte ile üstüne örtecek bir savanı, birkaç kap kakak, çatal kaşık bıçak gibi eşyaları paketleyerek yol hazırlıklarını yaptı. Gitmeden önce halletmesi gereken işlerini yoluna koydu. Biçerdöveri Malatya’ya kadar trenle göndermek üzere Ceyhan Demiryolları Gar Şefliği ile konuşup bu işi de halletti. Yük treni ancak birkaç gün sonra Malatya’ya ulaşabileceğinden, kendisi daha erken gidip biçilecek ekin sahipleriyle bağlantı kurmak amacıyla otobüsle Malatya’ya hareket etti.

Biçerdöver Malatya’ya ulaşınca kadar birkaç gün ucuz bir otelde konakladı. Her şeyi az masraf yaparak, çok tasarruf etme esasına göre ayarlıyordu. Bunun için ekin biçmeye başladıktan sonra otel yerine, tarlada kurduğu derme çatma çardaklarda yatacak, yanında getirdiği gazocağı ile yemeklerini kendisi pişirecek, çamaşırını kendi imkanlarıyla yıkayacak, böylece masrafları en aza indirecekti. Hatta bu yıl daha az masraf olsun diye, geçen yıllarda olduğu gibi oğlu Veli’yi götürmeyecekti. Halbuki geçen yıl kendisine ne kadar yardımcı olmuştu Veli. Zaman zaman arızalanan biçerdöver için tamirci getirmek, günlük yiyeceği temin etmek, yemek pişirmek, biçerdöverin suyuna, yağına bakmak, kendisi yorulduğu zaman biçerdöveri kullanmak gibi birçok iş, bir yardımcı gerektirmesine rağmen bu yıl yalnız gelmeyi denemişti. “Çok zorlanırsam, Ceyhan’da her zaman alışveriş yaptığım Bakkal Cumali’ye çekeceğim bir telgraf ile, köye haber salmasını isteyip, Veli’nin gelmesini sağlarım” diye düşünmemiş de değildi.

Aradan bir aya yakın zaman geçmiş, Malatya'da biçilecek ekinler bitmiş ve geri dönme zamanı gelmişti. Biçerdöveri ve yanında taşımak istemediği şilte, savan gibi kaba eşyaları yine trenle Ceyhan'a kadar göndermek için Demiryollarına teslim etti. Şimdi en önemli şey burada kazandığı parayı çaldırmadan memlekete dönebilmektir. Parayı banka kanalı ile göndermeyi hiç arzu etmiyordu. Hem birkaç ay sonra ancak eline geçeceğini biliyor, hem de banka masrafı çok geliyordu kendisine. Hem çeşitli güçlüklerle kazandığı parayı niçin havale masrafı olarak bankaya ödesindi ki. Parayı üzerinde taşıması ise çok riskli idi. Eve ulaşınca kadar gerek paranın güvenliği için, gerekse cebinde para olduğu tahmin edilen bir insanın hayatı için birçok tehlikeye bulunduğu aklından geçti.

Sonunda birden aklına bir fikir geldi. Çözümü bulmuştu. Evden gelirken getirdiği ve oradaki çalışmaları sırasında giydiği bir eski Adana şalvarı ve bir poplin gömlekten oluşan iş elbisesini muhtelif yerlerinden yırttı. Gömleğinin cebini kısmen söküp aşağı doğru sarkık hale getirdi. Diğer eşyalarını eski ve yırtık bir çuvala koydu. Kazandığı tüm parayı bir kuşağın içine koyarak gömleğin altından beline sardı. Şehirlerarası otobüs garajının yolunu tuttu.

Garaja geldiğinde oradaki görevlilere, Adana'ya giden otobüs olup olmadığını sordu. Kılık kıyafetine bakıp dilenci olduğuna hükmeden bir değnekçi, kendisine umursamaz bir tavırla otogarın uzak bir kenarında bulunan mavi renkli Margirus Marka otobüsü gösterdi. Otobüsün yanında bir de at arabası duruyordu. Belki otogara bir yolcunun birkaç parça eşyasını getirmişti. Bayram Ağa doğrudan o tarafa giderek elinde sıkı sıkı tuttuğu yırtık çuvalı ile kendisine otobüsün gösterildiğini anlamış rolü yaparak at arabasının üzerine çıkıp oturdu.

Bir müddet sonra at arabasının sahibi geldi. Arabanın üzerinde oturan zavallı görünüşlü, dilenci kılıklı adamı görünce, şehir içinde bir yere gitmek istediğini düşünerek "gardaş nereye gideceksin" diye sordu. Bayram ağa ciddi bir tavırla "Adana'ya gideceğim gardaş. Bu arabayı gösterdiler emme bu araba kaç kişi alır ki? Hem de kaç gün sürer bu yolculuk" diye cevap verdi. At arabasının sahibi dilenci kılıklı bu adamın aynı zamanda aklen de hasta olduğuna hükmederek acıma duygusu içinde elinden tuttu, nasırlı elleriyle sıkı sıkı kavradığı yırtık torbasını da yardım amacıyla kendi eline aldı. Hemen yandaki, Adana'ya gidecek otobüsün yanına götürdü. Otobüsün şoförü de aracın yanında idi. Şoföre, Adana'ya gitmek isteyen bu meczup adamı da götürme-

lerini, yollarda kalmamasını, mola yerlerinde kendisine mukayyet olmalarını tembihlemeyi de unutmadı.

Bayram Ağa artık rahatlamıştı. Otobüse bindiğinde şoför ve muavini ile yolcular kendisinin yırtık kıyafetleri, kuşağındaki yırtık çuvalı ve garip davranışları ile meczup bir kişi olduğuna kesin olarak inanmışlar ve öyle davranmaya başlamışlardı. Artık gömleğinin altından beline bağladığı bir kuşak ve kuşağın içinde para olduğu ihtimali hiç kimsenin aklına bile gelmeyecekti.

Bayram Ağa deli rolünü yolculukta da sürdürdü. Neredeyse her yarım saatte bir Adana'ya yaklaştık mı diye soruyor; yolda rastladıkları at arabası, traktör gibi vasıtaların da Adana'ya mı gitmekte oldukları, trenlere neden lastik tekerlek takılmadığı, otobüsün şemsiyesinin olup olmadığı gibi garip ve anlamsız sorular sorarak yolcuları bazan güldürüyor, bazan düşündürüyordu. Adana'ya yaklaştık mı diye her sormasında şoför, "gardaş merak etme, vardığımız zaman sana haber veririm. Sen rahatına bak" diye cevap veriyor, onu rahatlattığını düşünüyor. Bayram Ağa artık otobüsteki tüm yolcuların ilgi odağı olmuş, kimisi eğlence olsun diye, kimisi de acıma duygusuyla çeşitli şeyler söylüyordu. Yolculuk boyunca mola yerlerinde şoför kontenjanından yemeklerini bedava yemiş, her an koruma ve kollama altında tutulmuştu.

Nihayet Ceyhan kavşağına yaklaştıklarını gören Bayram Ağa şoföre, "Gardaş Ceyhan yol ayrımında ineceğim." deyince, şoför, "Daha Adana'ya ulaşmadık. varınca haber veririm, seni orada indireceğim" diyerek itiraz edecek oldu. Çünkü Malatya'dan otobüse binerken Adana'ya gideceği, yollarda bırakılmaması tenbihini unutmamıştı.

Bayram Ağa yolculuğun sonuna gelindiğini, artık bu şakaya son vermek gerektiğini ve inandırmanın da güçlüğü düşünerek, olanca ciddiyetiyle, şoföre ve otobüstekilere hitaben "arkadaşlar buraya kadar siz benimle eğlendiniz, ben de sizinle. Ama artık yolculuğun sonuna geldik, sayenizde güven içinde yolculuk yaptım. Başta şoför ve muavin olmak üzere hepiniz yardımcı oldunuz, sağolun. Şimdi ise Yumurtalık'a gitmek için Ceyhan Kavşağında inmem lazım" diyerek, şoförün, muavinin ve yolcuların şaşkın bakışları altında, yırtık çuvalı da elinde, duran otobüsten indi.

Akşam günbatımı yaklaşmıştı. Çukurova'nın Temmuz sonu sıcaklığı tüm yapışkanlığı ile bunaltmaya devam ediyordu. Yolun karşısına geçti, yırtık şalvarın cebinden ter kokulu mendilini çıkararak yüzündeki ve boynundaki teri sildi. Yumurtalık yönüne gidecek bir araç beklemeye başladı.